

Pensament geogràfic

Codi: 101613
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501002 Geografia i ordenació del territori	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Abel Albet Mas

Correu electrònic: Abel.Albet@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

En el grup presencial, es requereix el compromís d'assistir de manera habitual a les sessions de classe i de participar-hi activament.

En el grup virtual, es requereix el compromís de seguir de manera habitual les sessions de classe i de participar-hi activament.

Per poder seguir l'assignatura es requereix poder llegir textos en català, castellà, anglès, francès i italià.

Objectius

Proposta acadèmica, científica, política i ètica:

L'assignatura consisteix en l'estudi de:

- els marcs fonamentals del pensament geogràfic des del naixement de la geografia moderna fins l'actualitat;
- l'epistemologia i la història de la geografia;
- les teories, conceptes i mètodes de la geografia;
- la geografia en tant que mirada crítica i dissident davant l'expressió espacial de la realitat social, política, econòmica i cultural.

Es busca assumir:

- el compromís crític i social de la geografia: les geografies crítiques com instrument d'interpretació i transformació del món;
- el compromís ètic davant les injustícies, desequilibris i desigualtats socials i espacials que el capitalisme i el neoliberalisme generen en la societat i en el món contemporani;
- el posicionament polític davant actituds, principis i iniciatives espacials que es donen en relació al territori;
- la implicació social en la transformació del territori, en tant que ciutadans i en tant que científics;

- la capacitat de generar un discurs crític i propi davant la realitat territorial, i davant els discursos externs i dominants.

Competències

- Analitzar i explicar els esdeveniments del món actual des d'un punt de vista geogràfic.
- Dominar el coneixement teòric necessari per plantejar problemes geogràfics de manera integrada i combinar un enfocament generalista amb una anàlisi especialitzada.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Contrastar i comparar dades geogràfiques rellevants.
2. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
3. Interpretar els esdeveniments del món actual a partir del coneixement del pensament geogràfic.
4. Participar en debats geogràfics respectant les opinions dels altres participants.
5. Plantejar problemes sobre la diversitat física, econòmica, social i cultural dels territoris aplicant coneixements de geografia regional.
6. Resoldre problemes de manera autònoma.

Continguts

Programa (molt) orientatiu

- Geografia, la ciència social dels llocs.
- La geografia clàssica i precientífica.
- La institucionalització de la geografia.
- El determinisme ambiental.
- La geografia regionalista francesa.
- La geografia teòrica-quantitativa.
- Les geografies crítiques i radicals.
- Les geografies anarquistes.
- La geografia humanística.
- La geografia en el context postmodern.
- Les geografies postmodernes: redefinint "l'altre" (gènere, orientalisme, postcolonialisme).
- Les geografies postmodernes: redefinint la cultura, els llocs i els paisatges.

- La geografia contemporània a Catalunya i a Espanya.

- Els geògrafs i les geògrafes i la seva activitat professional.
- Geografia i ensenyament.

- Geografia i ideologia; el posicionament de les geografies crítiques.
- Activisme i dissidència; el compromís crític i social de la geografia.
- Justícia espacial i responsabilitat territorial
- Cartografies crítiques.
- Geopolítiques crítiques.
- Reptes ambientals.
- Moviments socials urbans, okupacions, ZTA, el comú.
- La crisi i el pensament espacial crític.

El programa definitiu i efectivament vàlid de l'assignatura es repartirà durant la primera sessió de classe del curs.

Metodologia

Estructura del curs

Les classes presencials són "teòriques" (exposició per part del professor) i "pràctiques" (lectures, debats en fòrum a partir de textos).

Al Moodle de la UAB s'hi localitza documentació i informació imprescindible per al desenvolupament de l'assignatura, tant pel que fa als aspectes organitzatius de l'assignatura com en relació als continguts temàtics de la mateixa. És important tenir-hi accés sovint.

Eventuals estratègies d'ensenyament-aprenentatge desenvolupades pel professor:

- docència en classes magistrals;
- organització de les sessions de fòrum i debat;
- impartició de sessions de pràctiques;
- proposta i guiatge en lectures obligatòries;
- tutories dels treballs;
- desenvolupament de casos;
- eventualment, participació de conferenciants externs;
- eventualment, sortides de camp i visites a exposicions;
- eventualment, sortides de camp i visites a exposicions.

Activitats que, previsiblement, realitzaran els/les alumnes:

- assistència/seguiment ineludible a les sessions de classe;

- participació necessària en les sessions de fòrum i debat;
- participació necessària en les sessions de pràctiques;
- lectura sistemàtica de textos obligatoris; presentació de resums i ressenyes;
- assistència a les eventuais sortides de camp i les visites a exposicions;
- desenvolupament d'un assaig breu (escrit, individual, tutoritzat pel professor);
- preparació i presentació pública (oral, en grup, tutoritzat pel professor) d'un fòrum de debat sobre una temàtica relacionada amb el pensament geogràfic;
- realització d'una prova escrita o oral.

Per imposició, la guia docent d'aquesta assignatura inclou la fórmula d'esmentar unes "competències", "hores", "activitats formatives" i "resultats d'aprenentatge", tot i que no s'adiu amb els criteris del professor.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	50	2	3, 5
Tipus: Supervisades			
Classes pràctiques	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 6
Tipus: Autònomes			
Classes pràctiques	25	1	2, 6

Avaluació

Avaluació i revaluació

Avaluació de les classes teòriques:

- Assaig creatiu breu d'iniciació a la recerca. Treball escrit individual. [L'avaluació valorarà l'expressió adequada, la coherència en el desenvolupament, el maneig de bibliografia, l'originalitat, etc.].
- Prova individual. [L'avaluació valorarà l'assimilació de coneixements, la capacitat d'anàlisi, de síntesi i d'interpretació].

Avaluació de les classes pràctiques:

- Fòrum de debat temàtic a partir de les lectures proposades. Treball col·lectiu (oral i escrit) dirigit per dos/dues o tres ponents seguint el calendari establert en la primera sessió de classe. Un cop presentada la seva ponència, els/les ponents tindran una setmana per entregar-la en format escrit o gràfic (improrrogable). [L'avaluació valorarà la preparació -incloent tutories amb el professor-, la realització i la presentació oral -en grup- del fòrum de debat, l'expressió oral correcta i adequada, el maneig de bibliografia, la feina en equip, la presentació gràfica dels resultats].

- Resum escrit de cadascuna de les lectures obligatòries. Treball individual. Cal entregar un mínim de resums. [L'avaluació valorarà la capacitat de síntesi i de captació-abstracció de les idees principals; es valorarà, de manera especial, la presència, l'actitud, la participació i les aportacions en els debats de classe fets a partir de les lectures].

Per poder ser avaluat/da cal haver entregat-presentat totes les parts avaluables, haver assistit a un mínim del 75 % de les sessions de classe i haver participat activament en les sessions de classe i de fòrum-debat. La no presentació d'alguna de les parts avaluables comportarà un "No avaluat/da" com nota final.

Tal com afirma el "Protocol de reavaluació de la Facultat de Filosofia i Lletres", per poder ser reavaluat/da cal haver-se presentat a totes les parts avaluables i tenir aprovades les parts corresponents a les classes pràctiques (fòrum de debat i resums de lectures). Només podran ser reavaluables l'assaig creatiu i la prova individual. En la reavaluació la nota màxima global serà un 5. La reavaluació no servirà, en cap cas, per "millorar nota".

Els criteris d'avaluació definitius i efectivament vàlids es donaran a conèixer durant la primera sessió de classe del curs.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assaig creatiu breu d'iniciació a la recerca	20%	20	0,8	1, 2, 3
Fòrum de debat a partir de les lectures proposades	20%	5	0,2	3, 4, 5
Prova individual	40%	5	0,2	3, 6
Resum escrit de cadascuna de les lectures proposades i participació a classe	20%	20	0,8	3, 4

Bibliografia

Algunes pistes bibliogràfiques generals:

AITKEN, Stuart; VALENTINE, Gill (eds.) (2006). *Approaches to Human Geography*. Londres: Sage.

ALBET, Abel; BENACH, Núria (2012). Doreen Massey. *Un sentido global del lugar*. Barcelona: Icària.

ALEGRE, Pau (ed.) (2012). Paul Vidal de la Blache: *geografia general i regional*. L'obra a *Annales de Géographie* (1891-1919). Barcelona: Societat Catalana de Geografia.

ALFARO, María Belén (et alii) (eds.) (2014). *Desafíos de la geografía. Teorías, métodos y perspectivas*. Santa Fe: Universidad Nacional del Litoral.

ALLEMAND, Sylvain (dir.) (2007). *Comment je suis devenu géographe*. París: Le Cavalier Bleu.

ALLEN, John; MASSEY, Doreen (eds.) (1995). *Geographical worlds*. Milton Keynes-Oxford: The Open University Press-Oxford University Press.

ARFUR, Leonor (coord.) (2005). *Pensar este tiempo. Espacios, afectos, pertenencias*. Buenos Aires: Paidós.

ARNAU, Xavier (et alii) (2007). *Ciència i compromís social. Élisée Reclus (1830-1905) i la geografia de la llibertat*. Barcelona: Residència d'Investigadors CSIC-Generalitat de Catalunya.

- BAGNASCO, Arnaldo (et alii) (2009). *Le frontiere della geografia*. Novara: UTET.
- BAILLY, Antoine; FERRAS, Robert (1997). *Éléments d'épistémologie de la géographie*. París: Armand Colin.
- BENACH, Núria (2012). Richard Peet. *Geografía contra el neoliberalismo*. Barcelona: Icària.
- BENACH, Núria; ALBET, Abel (2010). Edward W. Soja. *La perspectiva postmoderna de un geógrafo radical*. Barcelona: Icària.
- BENKO, Georges; STROHMAYER, Ulf (eds.) (2004). *Human Geography. A History for the 21st Century*. Londres: Arnold.
- BERG, Maggie; SEEBER, Barbara (2016). *The slow professor: challenging the culture of speed in the academy*. Toronto: University of Toronto Press
- BLUNT, Alison; WILLS, Jane (2000). *Dissident geographies. An introduction to radical ideas and practice*. Londres: Guilford Press.
- BRET, Bernard (et al.) (eds.) (2016). *Justicia e injusticias espaciales*. Rosario: UNR Editora (Editorial de la Universidad Nacional de Rosario).
- BRUNET, Roger; FERRAS, Robert; THÉRY, Hervé (1992). *Les mots de la géographie. Dictionnaire critique*. Montpelhièr-París: RECLUS-La Documentation Française.
- BUNGE, William (2011). Fitzgerald. *Geography of a Revolution*. Athens: University of Georgia Press
- CAPEL, Horacio (1981). *Filosofía y ciencia en la Geografía contemporánea. Una introducción a la geografía [Nueva edición ampliada]*. Barcelona: Serbal [2012].
- CAPRON, Guénola (et alii.; eds.) (2011). *La geografía contemporánea y Elisée Reclus*. Mèxic DF: Publicaciones de la Casa Chata.
- CASTRO, Iná Elias de; GOMES, Paulo Cesar da Costa; CORRÊA, Roberto Lobato (2012). *Olhares geográficos: modos de ver e viver o espaço*. Rio de Janeiro: Bertrand Brasil.
- CLAVAL, Paul (2001). *Épistémologie de la géographie*. París: Nathan.
- CLOKE, Paul (et alii) (2004). *Practising Human Geography*. Londres: Sage.
- CLOKE, Paul; CRANG, Philip; GOODWIN, Mark (eds.) (1999). *Introducing Human Geographies*. Londres: Arnold.
- CLOKE, Paul; CRANG, Philip; GOODWIN, Mark (eds.) (2004). *Envisioning Human Geographies*. Londres: Arnold.
- CLOKE, Paul; JOHNSTON, Ron (eds.) (2005). *Spaces of Geographical Thought*. Londres: Sage.
- CORNA PELLEGRINI, Giacomo (2007). *Geografia diversa e preziosa. Il pensiero geografico in altri saperi umani*. Roma: Carocci.
- COVERLEY, Merlin (2006). *Psychogeography*. Londres: Pocket Essentials [trad. cast.: *Psicogeografía*. Madrid: Carpe Noctem, 2014].
- CRANG, Mike; THRIFT, Nigel (eds.) (2000). *Thinking space*. Londres: Routledge.
- CRESSWELL, Tim (2004). *Place. A short introduction*. Londres: Blackwell.
- CRESSWELL, Tim (2013). *Geographic Thought. A Critical Introduction*. Chichester: Wiley-Blackwell.

DARDEL, Éric (1952). *L'Homme et la Terre. Nature de la réalité géographique*. París: Presses Universitaires de France. [trad.cast.: *El Hombre y la Tierra. Naturaleza de la realidad geográfica*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2013].

DAVIDSON, Joyce; BONDI, Liz; SMITH, Mick (eds.) (2005). *Emotional Geographies*. Aldershot: Ashgate.

De VECCHIS, Gino; PALAGIANO, Cosimo (dirs.) (2003). *Le parole chiave della geografia*. Roma: Carocci.

DELGADO-MAHECHA, Ovidio (2003). *Debates sobre el espacio en la geografía contemporánea*. Bogotá: Universidad Nacional de Colombia.

DORLING, Danny; Carl LEE (2016). *Geography*. Londres: Profile.

Élisée Reclus. *La passion du monde* [DVD]. Un film de Nicolas Eprende. Groupe galactica - Antoine Martín prod. 2012.

FARINELLI, Franco (2016). *La invenció de la Terra*. Barcelona: Societat Catalana de Geografia.

FEATHERSTONE, David (2008). *Resistance, Space and Political Identities. The Making of Counter-Global Networks*. Chichester: Wiley-Blackwell.

FEATHERSTONE, David; PAINTER, Joe (eds.) (2013). *Spatial Politics. Essays for Doreen Massey*. Chichester: Wiley-Blackwell.

GARCÍA HERRERA, Luz Marina; SABATÉ, Fernando (2015). *Neil Smith. Regeneración urbana y desarrollo desigual*. Barcelona: Icaria.

GIBSON-GRAHAM, J.K., Jenny CAMERON; Stephen HEALY (2013). *Take Back the Economy: An Ethical Guide for Transforming our Communities*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

GLACKEN, Clarence J. (1967). *Traces in the Rhodian shore*. Berkeley: University of California Press [trad. cast.: *Huellas en la playa de Rodas*. Barcelona: Serbal; 1996].

GREGORY, Derek (1994). *Geographical Imaginations*. Cambridge: Blackwell.

GREGORY, Derek; JOHNSTON, Ronald J.; PRATT, Geraldine; WATTS, Michael; WHATMORE, Sarah (eds.) (2009). *The Dictionary of Human Geography*. Londres: Wiley-Blackwell [5a ed.].

HAESBERT, Rogério; NUNES-PEREIRA, Sergio; RIBEIRO, Guilherme (dirs.) (2012). *Vidal, Vidais. Textos de geografia humana, regional e política*. Rio de Janeiro: Bertrand Brasil.

HARRISON, Stephan; PILE, Steve; THRIFT, Nigel (eds.) (2004). *Patterned Ground. Entanglements of Nature and Culture*. Londres: Reaktion Books.

HARVEY, David (1989). *The Condition of Postmodernity*. Londres: Blackwell.

HARVEY, David (2001). *Spaces of Capital. Towards a Critical Geography*. Edinburgh: Edinburgh University Press [trad. cast.: *Espacios del capital. Hacia una geografía crítica*. Madrid: Akal, 2007].

HARVEY, David (2014). *Seventeen Contradictions and the End of Capitalism*. Londres: Profile [trad.cast.: *17 contradicciones y el fin del capitalismo*. Quito: Instituto de Altos Estudios Nacionales del Ecuador, 2014].

HARVEY, David (2017). *El cosmopolitismo y las geografías de la libertad*. Madrid: Akal.

HIERNAUX, Daniel; LINDÓN, Alicia (eds.) (2007). *Tratado de geografía humana*. Rubí: Anthropos.

HOLLOWAY, Lewis; HUBBARD, Phil (2001). *People and Place. The extraordinary geographies of everyday life*. Harlow: Prentice Hall.

HOLLOWAY, Sarah L.; RICE, Stephen P.; VALENTINE, Gill (eds.) (2003). Key Concepts in Geography. Londres: Sage.

HOLT-JENSEN, Arild (1988). Geography. History and concepts. [trad. cast.: Geografía. Historia y Conceptos. Barcelona: Vicens Vives; 1992].

HUBBARD, Phil; KITCHIN, Rob; BARTLEY, Brendan; FULLER, Duncan (2002). Thinking Geographically. Space, Theory and Contemporary Human Geography. Londres: Continuum.

HUBBARD, Phil; KITCHIN, Rob; VALENTINE, Gill (2004). Key Thinkers on Space and Place. Londres: Sage.

HUBBARD, Phil; KITCHIN, Rob; VALENTINE, Gill (2008). Key Texts in Human Geography. Londres: Sage.

JOHNSTON, Ronald J.; GREGORY, Derek; PRATT, Geraldine; WATTS, Michael (eds.) (2000). The Dictionary of Human Geography. Londres: Blackwell [4a ed.].

JOHNSTON, Ronald J.; SIDAWAY, James D. (2004, 6a ed.). Geography and Geographers: Anglo-American Human Geography since 1945. Londres: Arnold.

LEFEBVRE, Henri (1974). La production de l'espace. París: Anthropos [trad. cast.: La producción del espacio. Madrid: Capitán Swing, 2013].

LEFEBVRE, Henri (1968). Le droit à la ville. París: Anthropos [trad. cast.: El derecho a la ciudad. Madrid: Capitán Swing, 2017].

LINDÓN, Alicia; HIERNAUX, Daniel (dirs.) (2010). Los giros de la geografía humana. Desafíos y horizontes. Rubí: Anthropos.

LINDÓN, Alicia; HIERNAUX, Daniel (dirs.) (2010). Geografías de lo imaginario. Rubí: Anthropos.

LIVINGSTONE, Davis N. (2003). Putting Science in its Place. Geographies of Scientific Knowledge. Chicago: The University of Chicago Press.

LUSSAULT, Michel (2007). L'Homme spatial. La construction sociale de l'espace humain. Paris: Seuil [trad.cast.: El hombre espacial. La construcción social del espacio humano. Buenos Aires: Amorrortu, 2015].

MASSEY, Doreen (2005). For Space. Londres: Sage.

MATTHEWS, John A.; HERBERT, David T. (2008). Geography. A very short introduction. Oxford: Oxford University Press.

MATTHEWS, John A.; HERBERT, David T. (eds.) (2004). Unifying Geography. Common Heritage, Shared Future. London: Routledge.

MENDOZA, Cristóbal (ed.) (2008). Tras las huellas de Milton Santos. Una mirada latinoamericana a la geografía humana contemporánea. Rubí: Anthropos.

MIRANDA, José A. (2015). Sobre la distancia y las implicaciones sociales, materiales e ideológicas de la comprensión acelerada del mundo. Madrid: La Neurosis o Las Barricadas.

MITCHELL, Don (2000). Cultural geography. A Critical Introduction. Oxford: Blackwell.

MONTOYA G., Jhon Williams (ed.) (2009). Lecturas en teoría de la geografía. Bogotá: Universidad Nacional de Colombia.

MOREIRA, Ruy (2006). Para onde vai o pensamento geográfico? Por uma epistemologia crítica. São Paulo: Contexto.

NEVE, Mario (2004). Itinerari nella geografia contemporanea. Roma: Carocci.

NOGUÉ, Joan (2008). Entre paisajes. Barcelona: Àmbit.

NOGUÉ, Joan; ROMERO, Joan (eds.) (2006). Las otras geografías. València: Tirant lo Blanc.

ORTEGA, José (2000). Los horizontes de la geografía. Teoría de la geografía. Barcelona: Ariel.

ORTEGA, José (2004). "La geografía para el siglo XXI" in José Romero (ed.) Geografía Humana. Procesos riesgos e incertidumbres en un mundo globalizado. Barcelona: Ariel; pp. 25-53.

PEET, Richard (1998). Modern geographical thought. Oxford: Blackwell.

PEREC, Georges (1974). Espèces d'espaces. París: Galilée [trad. cast.: Especies de espacios. Barcelona: Montesinos; 1999].

PRYKE, Michael; ROSE, Gillian; WHATMORE, Sarah (eds.) (2003). Using Social Theory. Thinking through Research. Londres: Sage.

QUESADA, Rodrigo (2015). Eliseo Reclus. Geógrafo anarquista. Santiago de Chile: Eleuterio.

ROUGERIE, Gabriel (2000). L'homme et son milieu. L'évolution du cadre de vie. París: Nathan.

SALA, María; BATALLA, Ramon J. (1999). Teoría y métodos en geografía física. Madrid: Síntesis.

SANTOS, Milton (1978). Por uma geografia nova. Da crítica da geografia a uma geografia crítica. São Paulo: Hucitec [trad. cast.: Por una geografía nueva. Madrid: Espasa Calpe; 1990].

SOJA, Edward (1989). Postmodern Geographies. The Reassertion of Space in Critical Social Theory. Londres: Verso.

SOJA, Edward (2010). Seeking Spatial Justice. Minneapolis: University of Minnesota Press [trad. cast.: En busca de la justicia espacial. València: Tirant Humanidades, 2014].

TUAN, Yi-Fu (1999). Who am I? An Autobiography of Emotion, Mind and Spirit. Madison: University of Madison [trad. cast.: ¿Quién soy yo? Una autobiografía de la emoción, la mente y el espíritu. Barcelona: Melusina; 2004].

TUAN, Yi-Fu (2013). Romantic Geography. In search of Sublime Landscape. Madison: University of Madison [trad. cast.: Geografía romántica. En busca del paisaje sublime. Madrid: Biblioteca Nueva; 2015].

UNWIN, Tim (1992). The place of Geography. London: Longman [trad. cast.: El lugar de la Geografía. Madrid: Cátedra; 1995].

La bibliografía definitiva i efectivament vàlida es donarà a conèixer durant la primera sessió de classe del curs.

Per a cada tema del programa el professor facilitarà una bibliografia específica.